

Minskat folkbildningsstöd blir dyrt på sikt

Många av oss blir inspirerade när studieförbundens kurskataloger med höstens studiecirklar nu dimper ner i våra brevlådor. Samtidigt visar en kartläggning från Folkbildningsförbundet att kommunerna skär ned på stödet till studieförbunden. Det drabbar medborgarna och i slutändan även kommunerna. För att få en levande och attraktiv kommun måste kommunerna åter satsa på att ge invånarna goda möjligheter till bildning och kulturupplevelser.

Folkbildningsförbundet genomför varje år en kartläggning av landets 290 kommuners anslag till studieförbunden. Årets kartläggning visar på stora nedskärningar. Det samlade generella kommunanslaget minskar år 2004 med hela 25,9 miljoner kronor (-5,9%). Det är den hittills kraftigaste sänkningen i såväl kronor som procent räknat. Kommunanslaget har skurits ned med nästan en tredjedel de senaste tio åren om hänsyn tas till konsumentprisindex (KPI). Totalt anslår kommunerna 413,5 miljoner kronor i generella anslag till studieförbunden 2004.

Den omfattande neddragningen kan få förödande konsekvenser för studieförbundens verksamhet på många håll i landet. Kartläggningen visar att så många som 122 kommuner (42%) minskar de budgeterade anslagen 2004. Ytterligare drygt hälften av kommunerna budgeterar oförändrade anslag vilket med hänsyn till KPI innebär en reell försämring. Endast 19 kommuner höjer anslagen till studieförbunden. Nio kommuner ger inga pengar alls till studieförbunden, det är Danderyd, Lidingö, Nacka, Salem, Täby och Vaxholm i Stockholms län samt Surahammar och Älvkarleby. Vellinge avvecklade sitt anslag vid halvårsskiftet.

Försämrade villkor i 93 procent av kommunerna är ett allvarligt hot mot en bildning tillgänglig för alla medborgare. Vi har dessutom fått oroande signaler om att flera kommuner avser att minska anslagen ytterligare nästa år. I många kommuner är studieförbunden den enda arrangören av cirklar, kurser och kulturarrangemang för alla till en rimlig kostnad. Utan studieförbundens utbud stryps medborgarnas möjligheter till bildning på egna villkor utifrån sina egna förutsättningar.

De många studiecirkelnarna med ca två miljoner deltagare varje år är en av förklaringarna till svenskarnas internationellt sett höga och jämna bildningsnivå. Studieförbundens cirklar tillsammans med föreningar och organisationer är grunden till att vi i Sverige har så många duktiga ledare inom idrotten, i våra politiska organisationer och i föreningslivet i stort. Folkbildningen anses vara en förklaringsfaktor till Sveriges relativt sett starka demokrati. Bakom allt detta står studieförbunden som idag bedriver folkbildning över hela landet.

Det är just för att studieförbunden anses ge ett så stort mervärde till samhället som de får stöd av stat, landsting och kommun för sin folkbildningsverksamhet. Kommunerna står för ca 20 procent av det totala samhällsanslaget. När så viktiga aktörer som kommunerna år efter år skär ned på anslagen får det naturligtvis konsekvenser.

I en redan ansträngd ekonomisk situation för studieförbunden finns egentligen bara två alternativ, antingen att minska utbudet av studiecirklar och kulturarrangemang eller att höja avgifterna för deltagarna, i värsta fall en kombination av de båda. De som främst drabbas av en sådan utveckling är de som behöver folkbildningen mest – de som på olika sätt har en utsatt situation i samhället; arbetslösa, långtidssjukskrivna, invandrare och funktionshindrade.

Försämrade möjligheter för studieförbunden ger synligt negativa effekter för kommunen i form av mindre aktiva, mindre kunniga och mindre delaktiga medborgare. Det är en farlig väg att vandra och nedskärningstrenden måste nu stoppas annars blir det dyrt på sikt.

Åke Gustavsson
Ordförande, Folkbildningsförbundet

Maicen Ekman
Generalsekreterare, Folkbildningsförbundet